

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา" มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานภาพของห้องสมุด และแผนกโสตทัศนศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา ในด้านการบริหารและการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษา และเพื่อศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ไว้ว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา มีทัศนะเกี่ยวกับการบริหารศูนย์สื่อการศึกษาแตกต่างกัน
2. ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา คือ งบประมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 3 ชุด ส่งให้ประชากร 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา แบบสอบถามทั้ง 3 ชุด ประกอบด้วยสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม กับส่วนที่เป็นทัศนะที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา รูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษาที่ต้องการให้จัดขึ้นในโรงเรียน และปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา นอกจากนี้มีติดฉลากของแบบสอบถาม สำหรับครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา จะเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา ในโรงเรียน 96 แห่ง จำนวน 288 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 71 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.98 จากครูบรรณาธิการ จำนวน 75 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.12 และจากครูโสตทัศนศึกษา จำนวน 73 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76.04 รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนกลับมามีทั้งสิ้นจำนวน 219 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76.04

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และสถานภาพของห้องสมุดโรงเรียน และแผนกโสตทัศนศึกษา มาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตาราง ข้อมูลบางส่วนในสถานภาพของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษา และทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา ที่มีต่อการจัดตั้งและการบริหารของศูนย์สื่อการศึกษาที่ต้องการให้จัดขึ้นในโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ได้นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการบริหารของศูนย์สื่อการศึกษาที่ต้องการให้จัดขึ้นในโรงเรียน และปัญหาในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โดยทดสอบค่า F (F - Test)

สรุป

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารโรงเรียน จำนวนสูงสุดมีอายุ 50 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์การทำงานบริหารมากกว่า 12 ปีขึ้นไป มีผู้บริหารเพียง 1 คน ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ผู้บริหารจำนวนน้อยที่สุดที่มีประสบการณ์ 1-4 ปี

ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา จำนวนสูงสุด มีอายุระหว่าง 30-39 ปี และจำนวนน้อยที่สุด มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ครูบรรณาธิการจำนวนสูงสุดมีประสบการณ์การทำงาน 1-4 ปี ในขณะที่ครูโสตทัศนศึกษา จำนวนสูงสุดมีประสบการณ์การทำงาน 5-8 ปี แต่ทั้งครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา จำนวนน้อยที่สุด มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 12 ปี

ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่จำนวนผู้บริหารโรงเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทมีมากกว่าครูบรรณารักษ์และครูไลศทัศนศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูไลศทัศนศึกษา ส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องศูนย์สื่อการศึกษา โดยการเรียนรู้จากบทความหรือหนังสือ และทำให้เข้าใจความหมายของศูนย์สื่อการศึกษาว่าเป็นหน่วยงานบริการสื่อความรู้ทุกรูปแบบทั้งที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสิ่งที่ไม่ตีพิมพ์

2. สภาพของห้องสมุด และแผนกไลศทัศนศึกษา

2.1 ห้องสมุดและแผนกไลศทัศนศึกษาของโรงเรียนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้ช่วย-ผู้อำนวยการ ฝ่ายบริการ และมีคณะกรรมการบริหารงาน ครูบรรณารักษ์ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน และมีอำนาจในการตัดสินใจบริหารและดำเนินงานมากกว่าครูไลศทัศนศึกษา

ห้องสมุดส่วนใหญ่มีขนาด 3 ห้องเรียน ในขณะที่ไลศทัศนศึกษามีขนาด 2 ห้องเรียน ห้องสมุดจัดเนื้อที่สำหรับนั่งอ่านทั่วไป ที่นั่งศึกษาเฉพาะบุคคล และเนื้อที่สำหรับจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การฟังเทปบันทึกเสียง การดูสไลด์ เทปบันทึกภาพ ฯลฯ ส่วนห้องไลศทัศนศึกษาของโรงเรียนก็ได้จัดเนื้อที่สำหรับให้นักเรียนและครู-อาจารย์เข้าไปใช้บริการและทำกิจกรรมด้วย ครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีความต้องการในการขยายเนื้อที่ห้องสมุด และมีความเห็นว่าน่าจะขยายได้ ส่วนครูไลศทัศนศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความต้องการในการขยายเนื้อที่ เพราะเห็นว่าขยายไปไม่ได้

2.2 ห้องสมุดและแผนกไลศทัศนศึกษา มีบุคลากรทั้งที่มีความรู้ในวิชาชีพและไม่มีความรู้ในวิชาชีพ ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ และครูไลศทัศนศึกษา วุฒิกิจการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป เจ้าหน้าที่ที่มีวุฒิกิจการศึกษาระดับอนุปริญญาทางบรรณารักษศาสตร์ หรือวุฒิกิจการศึกษาด้านไลศทัศนศึกษา พนักงานพิมพ์ดีดหรือพนักงานหรือวุฒิฝ่ายช่าง และพนักงานทำความสะอาด บุคลากรของห้องสมุดส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมให้ไปเพิ่มพูนความรู้ทุกครั้งเมื่อมีโอกาส และมักจะไปเพิ่มพูนความรู้โดยวิธี เข้าร่วมประชุมหรือสัมมนา แต่บุคลากรของแผนกไลศทัศนศึกษา ส่วนใหญ่นาน ๆ ครั้ง จึงจะมีโอกาสไปเพิ่มพูนความรู้ และจะไปเพิ่มพูนความรู้โดยการเข้ารับการอบรม

2.3 ในด้านครุภัณฑ์ วัสดุทัศนวิสัย และวัสดุทัศนูปกรณ์ ของห้องสมุดและแผนก วัสดุทัศนศึกษานั้น พบว่าห้องสมุดส่วนใหญ่มีครุภัณฑ์ต่อไปนี้อยู่ในจำนวนเพียงพอ คือ โต๊ะจ่าย-รับ โต๊ะทำงานบรรณารักษ์ ตู้บัตรรายการ และเครื่องพิมพ์ดีดภาษาไทย แต่ครุภัณฑ์ที่ห้องสมุดมีไม่เพียงพอ คือ โต๊ะและเก้าอี้ปั่งอ่าน ตู้เก็บวัสดุทัศนวิสัย และเครื่องพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษ ส่วนครุภัณฑ์ที่แผนกวัสดุทัศนศึกษาส่วนใหญ่มีไม่เพียงพอ คือ ตู้เก็บวัสดุทัศนวิสัย เคาน์เตอร์ส่ง-รับ ให้บริการยืม-คืนวัสดุ

วัสดุทัศนวิสัยของห้องสมุดส่วนใหญ่จะเป็นรูปภาพ ภาพพิมพ์ต่าง ๆ ลูกโลก และแผนที่ ห้องสมุดส่วนน้อยที่มีวัสดุทัศนวิสัยรายการอื่น ๆ เช่น แผ่นเสียง ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป เทปบันทึกภาพ ส่วนแผนกวัสดุทัศนศึกษาของโรงเรียนส่วนใหญ่จะมี สไลด์ เทปบันทึกภาพ และเทปบันทึกเสียง ส่วนการใช้วัสดุทัศนวิสัยประเภทต่าง ๆ ทั้งในห้องสมุดและแผนกวัสดุทัศนศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นแผ่นเสียงจะมีการใช้น้อย

ห้องสมุดส่วนใหญ่จะไม่มีวัสดุทัศนูปกรณ์ แต่แผนกวัสดุทัศนศึกษาส่วนใหญ่จะมีเครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องรับโทรทัศน์ และกล้องถ่ายภาพ และความสามารถในการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 การจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดและแผนกวัสดุทัศนศึกษา พบว่า บริการพื้นฐานที่ห้องสมุดให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุดในระดับมาก คือ การให้ยืมหนังสือ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับบริการที่ห้องสมุดจัดให้แก่ักเรียนและบริการที่จัดให้กับครู ความดีในการให้บริการต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น การจัดทำวรรณกรรม เฉพาะวิชาให้ครู ให้ครูยืมวัสดุทัศนวิสัย และการช่วยเหลือครูผลิตสื่อการสอน ซึ่งบริการทั้ง 3 นั้น มีความดีในการให้บริการอยู่ในระดับน้อย ส่วนบริการและกิจกรรมของแผนกวัสดุทัศนศึกษาที่จัดให้แก่ครูนั้น ปรากฏว่า ความดีในการให้บริการต่าง ๆ แก่ครูนั้นอยู่ในระดับปานกลาง แต่การให้บริการแก่นักเรียนอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นบริการแนะนำการใช้วัสดุทัศนวิสัย และ วัสดุทัศนูปกรณ์เท่านั้น ที่การให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 งบประมาณของห้องสมุดและแผนกไลศทัศนศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 60,000 - 100,000 บาท คอปี ห้องสมุดจำนวนน้อยที่สุดที่ได้รับงบประมาณระหว่าง 110,000 - 150,000 บาท คอปี แต่แผนกไลศทัศนศึกษา จำนวนน้อยที่สุดที่ได้รับงบประมาณระหว่าง 160,000 - 250,000 บาท คอปี

2.6 การบริหารงานของห้องสมุดและแผนกไลศทัศนศึกษา ส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 86.0 และร้อยละ 88.1 ตามลำดับ มีปัญหาเหมือนกันคือ ปัญหาบุคลากร รองลงมา เป็นปัญหา ด้านงบประมาณ คือ ห้องสมุดร้อยละ 52.6 และแผนกไลศทัศนศึกษาร้อยละ 67.8

3. ศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไลศทัศนศึกษา ต่อการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา

3.1 ทัศนคติและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไลศทัศนศึกษา ในด้านการบริหารและดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียน

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไลศทัศนศึกษา แสดงทัศนคติในเรื่องความสำคัญของศูนย์สื่อการศึกษา ความเป็นไปได้ และความต้องการในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียน โดยส่วนรวม ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.2 ในด้านการบริหารและดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษา ผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม มีความต้องการให้เป็นไปตามรายการเสนอแนะในแบบสอบถาม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารและดำเนินงานด้านสถานที่ การจัด เนื้อที่ บุคลากร การจัดหาและการจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ การบริการและกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อครูหรือสำหรับนักเรียน และงบประมาณของศูนย์สื่อการศึกษา

3.1.3 ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มมีความต้องการในเรื่องรูปแบบการบริหารและการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละเรื่อง ซึ่งพอจะสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา มีความต้องการให้ศูนย์สื่อ
 การศึกษามีอาคารเป็นเอกเทศ เป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มี
 คณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ครูบรรณาธิการ ครูโสตทัศนศึกษา และครูซึ่งเป็นตัวแทนจาก
 แต่ละหมวดวิชา ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าศูนย์สื่อการศึกษา ควรมีความรู้ทั้งทางด้านบรรณาธิการศาสตร์
 และโสตทัศนศึกษา มีความรู้เรื่องหลักสูตร วิชาการศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา ตลอดจน
 เรื่องการบริหารงาน นอกจากนี้หัวหน้าศูนย์สื่อการศึกษาควรเป็นกรรมการบริหารและกรรมการ
 วิชาการของโรงเรียน

ในด้านการจัด เนื้อหาของศูนย์สื่อการศึกษานั้น ผู้ตอบทั้งสามกลุ่มมีความต้องการให้
 ศูนย์จัดห้องค้นคว้าพิเศษสำหรับครู-อาจารย์ มีห้องผลิตสื่อการสอนและห้องฉายภาพยนตร์และ
 วีดีโอ เทป บุคลากรของศูนย์สื่อการศึกษา อันได้แก่ ครูบรรณาธิการ ครูโสตทัศนศึกษา และ
 เจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ ควรมีห้องทำงานโดยเฉพาะ อีกทั้งศูนย์สื่อการศึกษา
 ควรมี เนื้อที่สำหรับการซ่อมแซมและเก็บวัสดุที่ชำรุด และเนื้อที่สำหรับการจัดนิทรรศการ

การจัดหาและการจัด เก็บวัสดุและอุปกรณ์ของศูนย์สื่อการศึกษา ผู้ตอบต้องการให้
 ศูนย์สื่อการศึกษาจัดหาวัสดุให้สอดคล้องกับหลักสูตร และจัดทำนโยบายการจัดหาไว้ เป็นลายลักษณ์
 อักษร การพิจารณาจัดหาวัสดุและโสตทัศนอุปกรณ์ของศูนย์สื่อการศึกษา ควรขอความร่วมมือจาก
 ครู-อาจารย์ ผู้สอนในแต่ละรายวิชา วัสดุและสื่อทุกประเภทควรมี เครื่องมือช่วยค้น เช่น
 บัตรรายการ รวมอยู่ในที่เดียวกัน ส่วนการจัดเก็บวัสดุต่าง ๆ ควรแยกตามประเภทของวัสดุ
 และจัดหมวดหมู่ตาม เนื้อหาวิชา

การบริการและกิจกรรมของศูนย์สื่อการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ
 และครูโสตทัศนศึกษา มีความต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษากำหนดระเบียบการให้บริการทั้งวัสดุ
 ตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ให้ชัดเจน พร้อมทั้งแจ้งให้ครูและนักเรียนทราบโดยทั่วกัน บริการที่ควรจัด
 เพื่อครู คือ แนะนำการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ สาธิตวิธีการใช้สื่อการสอน และแจ้งข่าวและให้บริการ
 ข่าวสารทันสมัย บริการที่ควรจัดสำหรับนักเรียน คือ จัดฉายภาพยนตร์และวีดีโอ เทปให้ดูทั้งเป็น
 กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ และแนะนำการอ่าน และการค้นคว้า ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

งบประมาณ ผู้ตอบทั้งสามกลุ่มต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษาได้รับงบประมาณเพิ่มทุกปี ควรได้รับเงินช่วยเหลือจากสมาคมครูและผู้บริหาร และควรได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ จากผู้บริหารอย่างเต็มที่

3.2 เปรียบเทียบทัศนคติและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา ในด้านการบริการและดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา มีทัศนคติเกี่ยวกับการบริหาร ศูนย์สื่อการศึกษาโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งปฏิเสธ สมมุติฐานที่ผู้วิจัยได้คาดไว้ว่า ผู้ตอบทั้งสามกลุ่มมีทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องนี้แตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี ถ้าพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละเรื่องของผู้ตอบแต่ละกลุ่มแล้ว พบว่า ผู้ตอบมีทัศนคติที่แตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น ในเรื่องการจัดเนื้อที่ (ตารางที่ 19) การจัดหาและการจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ของศูนย์สื่อการศึกษา (ตารางที่ 21) และงบประมาณของศูนย์สื่อการศึกษา (ตารางที่ 25) ครูบรรณาธิการมีทัศนคติที่เห็นด้วยและมีความต้องการในเรื่องดังกล่าว ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนและครูโสตทัศนศึกษา ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในเรื่องบริการและกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อครู (ตารางที่ 23) นั้น ครูโสตทัศนศึกษามีความต้องการให้จัดคณาจารย์ที่เสนอแนะไว้ในแบบสอบถาม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ในระดับมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้ยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน

3.3 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูโสตทัศนศึกษา มีทัศนคติตรงกันในเรื่องที่ว่า สถานที่ (ตารางที่ 26) และงบประมาณ (ตารางที่ 29) เป็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดตั้ง ศูนย์สื่อการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทั้ง 2 ปัญหาแล้ว พบว่า ปัญหาเรื่องสถานที่ ($\bar{X} = 3.30$) สูงกว่าปัญหาเรื่องงบประมาณ ($\bar{X} = 3.25$) เพียงเล็กน้อย แสดงว่า แม้ผู้ตอบทั้งสามกลุ่มเห็นว่าสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาเป็นปัญหา ที่สำคัญที่สุดก็ตาม แต่เรื่องงบประมาณก็เป็นปัญหาที่สำคัญเช่นเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะไม่ตรงกับสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ แต่ก็มีบางส่วนตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. การที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไสตรัทศศึกษา แสดงทัศนะในเรื่องความสำคัญ ความเป็นไปได้ และความต้องการของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา และรูปแบบการบริหารและการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาที่ต้องการให้จัดตั้งขึ้นในโรงเรียน โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะว่า แนวความคิดในเรื่องศูนย์สื่อการศึกษา และการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนั้นยังเป็น เรื่องใหม่ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่ม อีกทั้งยังไม่เคยมีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนมัธยมของกรมสามัญศึกษามาก่อน แม้ว่าผู้ตอบส่วนใหญ่จะมีความรู้เรื่องศูนย์สื่อการศึกษาและ เข้าใจความหมายของศูนย์สื่อการศึกษา ตรงกัน แต่เนื่องจากผู้ตอบส่วนใหญ่ได้รับความรู้และความ เข้าใจ เรื่องนี้จากการอ่านจากบทความหรือหนังสือ หรือเคยดูงาน พังการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องศูนย์สื่อศึกษาบ้างก็เพียงส่วนน้อย ทำให้ทัศนะในเรื่องนี้ของผู้ตอบทั้งสามกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้แม้ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ครูบรรณาธิการและครูไสตรัทศศึกษาส่วนใหญ่จะมีอายุ ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียน อีกทั้งระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบทั้งสองกลุ่มจะต่ำกว่าผู้บริหารโรงเรียน ก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าสภาพภาพส่วนตัวของผู้ตอบทั้งสามกลุ่ม มิได้มีผลต่อทัศนะในเรื่องการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาโดยส่วนรวมแต่อย่างใด

2. เมื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้ตอบทั้งสามกลุ่มในเรื่องความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนแล้วปรากฏว่า ครูไสตรัทศศึกษาเป็นผู้ตอบกลุ่มเดียวที่มีทัศนะว่าการจัดตั้งศูนย์สื่อศึกษามีความเป็นไปได้น้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่ามีผู้ตอบทั้งสามกลุ่มจะ เห็นตรงกันว่า ปัญหาสถานที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ถ้าไม่มีเนื้อที่เพียงพอ การจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาเป็นไปได้น้อย ประกอบกับผลการวิจัยที่ปรากฏครั้งนี้ นั้นพบว่า ครูไสตรัทศศึกษาส่วนใหญ่ให้ความ เห็นว่าสภาพแผนกไสตรัทศศึกษาของโรงเรียน ไม่สามารถขยายเนื้อที่ออกไปอีกได้แล้ว ในขณะที่ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ยังสามารถขยายเนื้อที่ได้อีก ด้วยเหตุนี้ครูไสตรัทศศึกษาจึงมีทัศนะในเรื่องความเป็นไปได้ของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนว่ามีความ ความเป็นไปได้น้อย

2.1 เกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของศูนย์สื่อการศึกษาที่ว่าศูนย์สื่อการศึกษาทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางการให้บริการด้านการใช้และการผลิตวัสดุประกอบการ เรียนการสอน และเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญสำหรับวิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการมีค่าเฉลี่ยของทัศนอยู่ในระดับ มาก แต่ครูไสตท์คนศึกษากลับมีค่าเฉลี่ยของทัศนอยู่ในระดับปานกลาง ที่มีทัศนต่างกัน เช่นนี้ก็อาจจะ เพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการมองว่าการให้บริการทางวิชาการสำคัญกว่ารูปแบบ หรือลักษณะของหน่วยงาน ในขณะที่ครูไสตท์คนศึกษามองถึงความสำคัญของรูปแบบหรือลักษณะของ ศูนย์สื่อการศึกษาที่ว่า ศูนย์สื่อการศึกษาจะเป็นศูนย์กลางที่สามารถควบคุมดูแลวัสดุและไสตท์คนอุปกรณ์ ต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง และทำให้มีความร่วมมือระหว่างครูหมวดต่าง ๆ กับครูบรรณาธิการและ ครูไสตท์คนศึกษาในด้านการให้บริการวัสดุและไสตท์คนอุปกรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้ ครูไสตท์คนศึกษามีค่าเฉลี่ยของทัศนอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการ มีค่าเฉลี่ยของทัศนอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าครูไสตท์คนศึกษาเข้าใจถึงลักษณะของ ศูนย์สื่อศึกษามากกว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการ ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพส่วนตัวที่ว่า ครูไสตท์คนศึกษามีความรู้เรื่องศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนมี เปอร์เซนต์สูงกว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการ และที่เห็นได้ชัดอีกประเด็นหนึ่งในข้อที่ว่าบุคลากรของ ศูนย์สื่อการศึกษาสามารถร่วมมือกันสร้างสรรค์งานให้เป็นระบบที่ดี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในประเด็นนี้ครูไสตท์คนศึกษามีค่าเฉลี่ยของทัศนอยู่ในระดับมากอย่าง เห็นได้ชัด ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการมีค่าเฉลี่ยของทัศนอยู่ในระดับปานกลาง

3. ในด้านความต้องการ เรื่องรูปแบบของการบริหารและการดำเนินงานของ ศูนย์สื่อการศึกษาของโรงเรียนนั้น แม้ผลการวิจัยครั้งนี้จะพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไสตท์คนศึกษา มีทัศนและความต้องการในเรื่องนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ก็ตาม แต่เนื่องจากเมื่อพิจารณาในแต่ละเรื่อง ของการบริหารและดำเนินงาน ตลอดจนแต่ละรายข้อภายใต้แต่ละเรื่องนั้น ๆ แล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มมีความต้องการแตกต่างกันอยู่บ้าง จากการสอบถามทัศนในการ จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา การบริหารและการดำเนินงานศูนย์สื่อการศึกษาในด้านสถานที่ การจัด

เมื่อที่ การจัดหาและการจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ การบริการและกิจกรรม ตลอดจนงบประมาณ และปัญหาในการจัดตั้งศูนย์ รวม 111 รายการ ปรากฏว่ามี 41 รายการ ที่ทัศนะของผู้ตอบ ทั้งสามกลุ่มแตกต่างกันไป แสดงว่าผลการวิจัยครั้งนี้มิได้ปฏิเสธสมมติฐานไปทั้งหมด มีบางส่วน ที่อาจกล่าวได้ว่าตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ทัศนะในบาง เรื่องผู้ตอบทั้งสามกลุ่มแตกต่างกัน

ทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแยกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นตรงกับครูบรรณาธิการ ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นตรงกับครูโสตทัศนศึกษา และ ครูบรรณาธิการมีความเห็นตรงกับครูโสตทัศนศึกษา การที่ผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มใดมีความเห็นตรงกับกลุ่มใดนั้น ขึ้นกับ เรื่องที่ถาม โดยจะแยกกล่าวตามทัศนะของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ คือ

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นตรงกับครูบรรณาธิการในเรื่องความเป็นไปได้ ในการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา โดยมีความเห็นในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ ครูโสตทัศนศึกษามีความเห็นในเรื่องนี้อยู่ในระดับน้อย ทัศนะในด้านการจัดบริการและกิจกรรมที่ว่า ศูนย์ควรจัดหาสื่อการสอนให้ตามความต้องการ แนะนำแหล่งวิทยากร และแหล่งวิทยากรอื่น ๆ ที่ศูนย์สื่อการศึกษาไม่มี แจงข่าว และให้บริการข่าวสารทันสมัย และร่วมมือกับครูในการวางแผน การสอน ผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการมีทัศนะในเรื่องดังกล่าวตรงกันในระดับมาก ในขณะที่ครูโสตทัศนศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการมีความเห็นตรงกัน แต่ความเห็นแตกต่าง จากครูโสตทัศนศึกษานั้นอาจ เป็นเพราะว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูบรรณาธิการต่างก็เห็นว่า ถ้าจะมีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียนนั้น ย่อมจะ เป็นไปได้ อีกทั้งเมื่อจัดตั้งแล้ว ศูนย์ควรจัดบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว ซึ่งเป็นบริการที่ครูบรรณาธิการและผู้บริหาร โรงเรียน เห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องจัดขึ้นในศูนย์ ในขณะที่ครูโสตทัศนศึกษาอาจไม่ ค้นเคยกับลักษณะการให้บริการดังกล่าว และไม่ เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นในการให้บริการ เหล่านั้นในศูนย์สื่อการศึกษา

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นตรงกับครูโสตทัศนศึกษา โดยครูบรรณาธิกร์มีความเห็นต่างจากกลุ่มผู้ตอบทั้ง 2 กลุ่ม ได้แก่ ทัศนะเรื่องการจัดตั้งศูนย์โดยรวมงานบริการของแผนกโสตทัศนศึกษาและงานของห้องสมุด แต่ยังคงใช้สถานที่เดิมของทั้ง 2 หน่วยงาน การขยายที่ตั้งของแผนกโสตทัศนศึกษา แล้วจัดตั้งเป็นศูนย์สื่อการศึกษา และการที่ให้ศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นตรงกับผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ เรื่องดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโสตทัศนศึกษามีความเห็นในระดับปานกลางตรงกัน ในขณะที่ครูบรรณาธิกร์มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าครูบรรณาธิกร์ไม่เห็นด้วยกับการที่จะจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาโดยใช้สถานที่เดิมของห้องสมุดหรือแผนกโสตทัศนศึกษา และไม่ต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นกับฝ่ายบริการ เพราะเห็นว่างานของศูนย์ควรเป็นงานที่ขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชาการของโรงเรียน

3.3 ครูบรรณาธิกร์และครูโสตทัศนศึกษา มีความเห็นตรงกันในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นต่างออกไป ได้แก่ ทัศนะในเรื่องที่ศูนย์ควรจัดห้องผลิตสื่อการสอนและควรจัดห้องซ่อมแซมและเก็บวัสดุ โดยครูบรรณาธิกร์และครูโสตทัศนศึกษามีความต้องการในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับมาก แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าทั้งครูบรรณาธิกร์และครูโสตทัศนศึกษาซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในห้องสมุด และแผนกโสตทัศนศึกษาคำนึงถึงความสำคัญและความจำเป็นของการจัด เนื้อที่เพื่อความสะดวกเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติอยู่ ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะมองข้ามในเรื่องดังกล่าวไป เพราะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติงาน

4. ครูบรรณาธิกร์มีความต้องการในด้านการจัดเนื้อที่ของศูนย์สื่อการศึกษา แตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนและครูโสตทัศนศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้คือ การจัดห้องค้นคว้าพิเศษสำหรับครู-อาจารย์ ควรจัดห้องทำงานโดยเฉพาะสำหรับครูบรรณาธิกร์และครูโสตทัศนศึกษา เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะครูบรรณาธิกร์คำนึงถึงความจำเป็นที่จะต้องให้ความสะดวกแก่ครู-อาจารย์ ในการเข้าใช้ศูนย์สื่อการศึกษา สถานที่ค้นคว้าของครู-อาจารย์ ควรแยกจากที่นั่งของนักเรียน และมีวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการค้นคว้าของครู-อาจารย์แยกออกต่างหาก ครูโสตทัศนศึกษามีความต้องการในเรื่องนี้น้อยกว่าครูบรรณาธิกร์ เพราะโดยปกติการให้บริการของแผนกโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนมุ่งให้บริการแก่ครู และส่วนใหญ่มักเป็นการให้บริการแก่ครูที่จะใช้สื่อประกอบการสอนในชั้นเรียน การใช้สถานที่ในห้องโสตทัศนวิทยุมีน้อย ส่วนในเรื่อง

ของห้องทำงานโดยเฉพาะนั้น โดยปกติครูบรรณาธิการมักไม่มีห้องทำงาน เป็นสัดส่วน เพราะครูบรรณาธิการต้องให้บริการนักเรียนไปพร้อม ๆ กับการทำงาน เทคนิคของห้องสมุด ดังนั้นถ้ามีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาขึ้นในโรงเรียน ครูบรรณาธิการจึงต้องการให้มีการจัดเนื้อที่เพื่อเป็นห้องทำงาน เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ

5. ในด้านการจัดหาและการจัดเก็บวัสดุและอุปกรณ์ของศูนย์สื่อการศึกษา แม้ว่าครูบรรณาธิการจะมีค่าเฉลี่ยความต้องการแตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนและครูไสตท์คนศึกษา แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า มีบางเรื่องที่ครูบรรณาธิการและครูไสตท์คนศึกษามีความต้องการตรงกันในระดับมาก คือ ศูนย์สื่อการศึกษาควรมีไสตท์คนูปกรณ์ต่าง ๆ อย่างน้อย 2 ชุด และการพิจารณาจัดหาวัสดุและไสตท์คนูปกรณ์ของศูนย์สื่อการศึกษา ควรขอความร่วมมือจากครู-อาจารย์ ซึ่งเป็นผู้สอนในแต่ละวิชา เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการดำเนินงานของศูนย์สื่อการศึกษาในเรื่องเฉพาะลงไปนั้น ผู้ที่ปฏิบัติงานคือ ครูบรรณาธิการกับครูไสตท์คนศึกษา จะเป็นผู้ที่ทราบความจำเป็นและรู้ว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมและเพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้

6. ในด้านการจัดบริการและกิจกรรมของศูนย์สื่อศึกษานั้น ในที่นี้เสนอให้ครูยืมไสตท์คนวัสดุบางประเภทไปใช้ที่บ้านนั้น ผู้บริหารโรงเรียนกับครูไสตท์คนศึกษามีความเห็นตรงกัน คือ มีความต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษาจัดบริการดังกล่าวในระดับน้อย แต่ครูบรรณาธิการมีความต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษาจัดบริการดังกล่าวในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่าครูบรรณาธิการตระหนักถึงความจำเป็นที่ครูประจำวิชาต่าง ๆ จะต้องนำไสตท์คนวัสดุบางประเภทไปเตรียมการสอนที่บ้าน เช่นเดียวกับการใช้วัสดุสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ซึ่งห้องสมุดให้บริการในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามก็ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มก็เห็นตรงกันว่า ไม่ควรให้นักเรียนยืมไสตท์คนวัสดุบางประเภทไปใช้ที่บ้าน โดยมีความต้องการให้จัดบริการดังกล่าวในระดับน้อย ดังนั้นลักษณะการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาที่จะจัดขึ้นในประเทศไทยก็จะแตกต่างจากของต่างประเทศ ซึ่งให้นักเรียนยืมไสตท์คนวัสดุไปใช้ที่บ้าน ดังปรากฏในงานวิจัยของ Cyr (Cyr 1970: 23)

7. ในด้านสถานที่ของศูนย์สื่อการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไศตทัศนศึกษา มีความเห็นตรงกัน คือ ต้องการให้ศูนย์สื่อการศึกษามีอาคารเป็น เอกเทศ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีลักษณ์ มุณเฑาะภาณุจน (ม.ป.ป.: 95-96) ที่ว่า ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรเป็นอาคารโดยเฉพาะชั้นเดียว หรือสองชั้น โดยแยกเป็น เอกเทศ จัดเป็นรูปศูนย์วิทยาการ คือ รวมวัสดุตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์เข้าไว้ด้วยกัน เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ลักษณะงานและการให้บริการของศูนย์สื่อการศึกษาจำเป็นต้องใช้สถานที่มาก เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ และอีกประการหนึ่ง การที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไศตทัศนศึกษา ต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาใหม่ที่ไม่ใช่สถานที่เดิม และเป็นเอกเทศ ซึ่งครูบรรณาธิการมีความต้องการมากกว่าครูไศตทัศนศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นเช่นนี้ก็อาจเพราะว่าสถานที่ของห้องสมุดเดิมใหญ่เพียงพออยู่แล้ว คือ มีขนาดใหญ่กว่าแผนกไศตทัศนศึกษา ดังนั้นครูบรรณาธิการจึงคิดว่าหากจะมีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาชั้นก็ควรจะเป็นที่ใหม่และใหญ่กว่าเดิม ครูบรรณาธิการจึงมีความเห็นอยู่ในระดับน้อยในเรื่องนี้ การที่จะรวมแผนกไศตทัศนศึกษากับห้องสมุดเข้าด้วยกัน หรือการขยายแผนกไศตทัศนศึกษาเดิมแล้วจัดตั้ง เป็นศูนย์สื่อการศึกษา ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูไศตทัศนศึกษามีความเห็นในเรื่องนี้อยู่ในระดับปานกลางและยังเด่นชัดยิ่งขึ้นถ้ามองในประเด็นที่ว่า ขยายห้องสมุดเดิมแล้วจัดตั้ง เป็นศูนย์สื่อการศึกษา บรรณาธิการกลับมีความเห็นในระดับปานกลาง ในขณะที่ครูไศตทัศนศึกษามีความเห็นในระดับปานกลาง แต่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าครูบรรณาธิการ จากความแตกต่างหรือความขัดแย้งดังกล่าวนี้ก็น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ต้องการสถานที่ใหม่และเป็นอาคาร เอกเทศ โดยเฉพาะครูบรรณาธิการ

8. จากการที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิการ และครูไศตทัศนศึกษา มีความเห็นตรงกันใน เรื่องที่ว่า ศูนย์สื่อการศึกษาควรเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ซึ่งเป็นความเห็นที่ขัดแย้งกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ห้องสมุดและแผนกไศตทัศนศึกษาส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 69.3 และร้อยละ 78.9 ตามลำดับ ขึ้นตรงต่อผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ อย่างไรก็ตามทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่ม ตรงกับงานวิจัยของ ฉวีลักษณ์ มุณเฑาะภาณุจน (ม.ป.ป.: 78) ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ผู้ตอบทั้งสามกลุ่มพิจารณา เห็นว่างานของศูนย์สื่อการศึกษา เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมุ่งให้บริการด้านวิชาการแก่ครูและนักเรียน นับว่าเป็นงานวิชาการมากกว่าเป็นงานบริการ

9. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่ม มีความเห็นว่า หัวหน้าศูนย์สื่อการศึกษาควรมีความรู้ทั้งในด้านวิชาบรรณารักษศาสตร์ ไลศทัศนศึกษา ตลอดจนการจัดการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา และหลักการบริหารงาน นั้น ปรากฏว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แมรี อี คิง เบอร์รี่ (Kingbarry 1975: 19-26) ที่ว่า ผู้เชี่ยวชาญทางสื่อการศึกษาควรมีความสามารถในการคิดคําสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ รู้ซึ่งถึงทฤษฎีการศึกษา การเรียนการสอน และการจัดหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ตอบแบบสอบถามตระหนักถึงความสำคัญ และลักษณะงานศูนย์สื่อศึกษามีขอบเขตกว้างขวางขึ้น ผู้ที่จะทำงานในศูนย์โดยเฉพาะหัวหน้าศูนย์สื่อการศึกษา จำเป็นต้องมีคุณสมบัติที่สามารถจะบริหารและดำเนินงานศูนย์สื่อการศึกษาได้

10. ในด้านงบประมาณของศูนย์สื่อการศึกษา ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูไลศทัศนศึกษา มีความเห็นตรงกันในระดับมากกว่า ศูนย์สื่อการศึกษาควรทำแผนงบประมาณทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนทางงบประมาณให้กับศูนย์สื่อการศึกษาอย่างเต็มที่ ดังที่ทรศनिया กัลยาณมิตร (2528: 24, 34) กล่าวไว้ว่า การสนับสนุนของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่ศูนย์สื่อการศึกษาต้องการเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสนับสนุนทางด้านการเงิน ถ้าผู้บริหารโรงเรียนตระหนักว่าศูนย์สื่อการศึกษาคือศูนย์กลางของการเรียนการสอน ก็ย่อมจะให้การสนับสนุนทางด้านการเงินด้วย

11. จากผลการวิจัยในเรื่องทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครูไลศทัศนศึกษา ที่มีต่อปัญหาและอุปสรรคของการจัดตั้งศูนย์สื่อศึกษานั้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสามกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า สถานที่ที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา ซึ่งปฏิเสธสมมุติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ว่างบประมาณเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีเนื้อที่จำกัด ไม่สามารถขยายได้อีก โครงการก่อสร้างอาคารโรงเรียนใหม่มีน้อย ในขณะที่จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น โรงเรียนถือว่าห้องเรียนเป็นความจำเป็นอันดับแรกต้องคำนึงถึงก่อนสิ่งอื่นใด ดังนั้นการจัดสถานที่สำหรับการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาอาจมีความสำคัญน้อยกว่าเรื่องห้องเรียน หากโรงเรียนไม่มีสถานที่แล้ว การจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนจึงเป็นไปได้ยาก

ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยของปัญหาสถานที่โดยส่วนรวมจะมากกว่าค่าเฉลี่ยปัญหาทางงบประมาณก็ตาม แต่ถ้าพิจารณาในรายละเอียดของปัญหาระหว่างปัญหาสถานที่กับปัญหาทางงบประมาณแล้ว จะพบว่า ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ยังเห็นว่าปัญหาเรื่องงบประมาณมีความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากน้ำหนักค่าเฉลี่ยซึ่งต่ำกว่าปัญหาเรื่องสถานที่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แสดงว่าผู้ตอบทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นว่างบประมาณเป็นปัญหาที่สำคัญเช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่า ผลการวิจัยครั้งนี้ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้บางส่วน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจ เป็น เพราะว่าคุณคอบทั้งสามกลุ่มพิจารณาเห็นว่าการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนนั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณมาก ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาส่วนใหญ่ได้รับงบประมาณ 60,000 - 100,000 บาทต่อปี ทั้งห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาต่างก็เห็นว่างบประมาณเป็นปัญหาในการบริหารงานที่ทั้ง 2 หน่วยงานประสบอยู่ในปัจจุบันด้วย ดังนั้นการที่จะจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนขึ้นนั้น งบประมาณอาจ เป็นปัญหาที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัญหาเรื่องสถานที่ของการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียน

ข้อ เสนอแนะ

ข้อ เสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. จากการที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณาธิกรร และครูโสตทัศนศึกษา มีความต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนขึ้นในโรงเรียน และ เห็นว่ามีปัญหาเรื่องสถานที่นั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ในขั้นตอนของการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนนั้น อาจจะใช้สถานที่เดิมของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาไปก่อน แต่ห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาจะต้องมีการดำเนินงานร่วมกัน ครูบรรณาธิกรรและครูโสตทัศนศึกษาต้องติดต่อและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดในเรื่องการบริหารดำเนินงาน และการให้บริการด้านวัสดุและสื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ ให้แก่ครูและนักเรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าการรวมงานห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาเข้าด้วยกัน จะ เป็นผลดีต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน

โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนควรจะมีบทบาทสำคัญในการที่จะปรับระบบการบริหารการให้บริการของห้องสมุดและแผนกโสตทัศนศึกษาเข้าด้วยกันให้ เป็นศูนย์สื่อการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูบรรณาธิกรรและครูโสตทัศนศึกษามีการประสานงานร่วมกันมากขึ้น เพื่อผลประโยชน์ต่อการเรียน

การสอนของโรงเรียน โดยที่แผนกโสตทัศนศึกษารับผิดชอบในการผลิตสื่อความรู้ ให้ความสำคัญกับการใช้เครื่องมือ รวมทั้งดูแลรักษาเครื่องมือ ส่วนครูบรรณาธิการเป็นผู้ให้บริการการใช้สื่อความรู้ทุกประเภทรวมทั้งเครื่องมือซึ่งรวมไว้ในศูนย์อันเป็นสถานที่เดียวกัน จะทำให้เกิดความสะดวกและความคล่องตัวในการใช้วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิด และผู้ใช้ก็ได้รับความสะดวกในการใช้ไม่เสียเวลาเดินทางระหว่างห้องสมุดกับแผนกโสตทัศนศึกษา และสามารถเลือกใช้สื่อที่ดีที่สุดสำหรับงานค้นคว้าแต่ละงานได้ ดังนั้นครูบรรณาธิการและครูโสตทัศนศึกษาควรจะได้มีการประชุมหรือปรึกษาหารือปรับความเข้าใจ ปรับความต้องการเข้าด้วยกัน โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ประสานความเข้าใจและหาความเห็นร่วมกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียน ควรสนับสนุนในเรื่องสถานที่สำหรับจัดเป็นศูนย์สื่อการศึกษา โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาโรงเรียน และสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ เพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษาอย่างสมบูรณ์แบบขึ้นในโรงเรียน

3. ผู้บริหารและหน่วยงานระดับสูง เช่น กอง หรือกรม ในกระทรวงศึกษาธิการ ที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ควรจะได้ส่งเสริม ให้การสนับสนุน และกระตุ้นให้โรงเรียนในสังกัด มีการจัดบริการสื่อความรู้ในทุกรูปแบบของศูนย์สื่อการศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประหยัดงบประมาณและบุคลากรของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหรือประเมินการให้บริการของศูนย์วัสดุและสื่อการสอนของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งนับว่าเป็นตัวอย่างของการจัดศูนย์สื่อการศึกษาที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบของต่างประเทศ

2. ควรศึกษาทัศนคติของครูและนักเรียนต่อความต้องการในการใช้ศูนย์สื่อการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3. ควรศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของศูนย์สื่อการศึกษาที่จะจัดตั้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน